Completări documentare referitoare la viața și activitatea Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica, Episcopul Râmnicului

Dr. Oana-Mădălina Popescu

În studiul de față prezentăm câteva documente inedite păstrate la Biblioteca Academiei Române din București, care completează informațiile despre viața și activitatea Sfântului Ierarh Calinic, datând din timpul stăreției sale la Cernica, și ulterior, din vremea când era episcop de Râmnic. Cele mai multe acte sunt originale, scrise pe hârtie cu filigran, întărite cu semnătura autografă a sfântului, precum și cu două tipuri de sigilii ale Mănăstirii Cernica, dintre care unul foarte rar întâlnit, cel puțin până în momentul de față. În anexe, am transcris integral textele, unele dintre ele fiind redate și în facsimil[1].

Primele acte la care ne referim sunt de tipul unor împuterniciri pe care starețul le dădea unor persoane, laice sau religioase, în scopul de a reprezenta mănăstirea în diferite pricini oficiale. De pildă, la 20 februarie 1844[2], Sfântul Calinic învestea, cu deplină putere, pe monahul Elisei, economul, pentru a apăra interesele acelei comunități monahale, în diferendul cu vătaful Costache Alexandri, pentru moșia Pupăza[3], din județul Ilfov, dorindu-se împăcarea și stingerea conflictului. Elisei primea calitatea de *vechil*, iar actul emis de stareț se numea *vechilet*. Anterior, la 10 noiembrie 1841[4], Sfântul Calinic îl delegase pe Costache Ștefanopol[5], un cunoscut avocat al

1 Mulțumim D-lui Mihai Agafiței, doctor în teologie, pentru prelucrarea digitală a imaginilor.

2 Biblioteca Academiei Române din București (în continuare BAR), Manuscrise-Carte Rară, Doc. Ist., MMII/105.

3 Melentina Bâzgan, *Indicatorul localităților medievale din Țara Românească până la 1831*, București, Cartea Universitară, 2004, p. 83: Pupăza, sat jud. Ilfov, în Frăsinet, jud. Ilfov.

4 BAR, Manuscrise-Carte Rară, Doc. Ist., MMII/102. Cazul nu s-a rezolvat atunci, ci ulterior, pricina fiind amintită și într-un document din 16 mai 1843, semnat de Sfântul Calinic, unde se făcea referire la o înțelegere între Costache Cătuneanu, fiul stolnicului Ioan Cătuneanu și slugereasa Catinca Suslăneasca, pentru suma de 270 de galbeni. Actul a fost publicat de Arhim. Dr. Policarp Chițulescu, „Danii necunoscute de carte și câteva noi documente de la Sfântul Calinic Cernicanul", în *Lucrarea duhovnicească și culturală a Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica, Episcopul Râmnicului*, coord. Pr. Dr. Ștefan Zară, Râmnicu-Vâlcea, Ed. Praxis a Arhiepiscopiei Râmnicului, 2015, pp. 22-23.

5 Și alte documente atestă colaborarea Sfântului Calinic cu Costache Ștefanopol, de pildă, în noiembrie 1843, starețul se adresa acestuia, numindu-l „al nostru sufletesc fiu, dumnealui Costache Ștefanopol", comunicându-i că îi va trimite, prin monahul Elisei, actele necesare pentru a fi depuse la Judecătorie, secția I Ilfov, unde „pricina este orânduită în cercetare". Aflăm din text că era vorba despre o pădure, pentru care doi greci făcuseră o jalbă, iar mănăstirea era nevoită să-și apere drepturile. BAR, Manuscrise-Carte Rară, Doc. Ist., MMVI/16.

vremii, ca să apere mănăstirea la Divan, unde aceasta fusese reclamată de către Catinca Suslăneasca.

Legătura dintre cele două cazuri prezentate mai sus ne este lămurită de un interesant act, purtând semnătura autografă a Sfântului Calinic, datând din 14 mai 1842 și păstrat la Biblioteca Sfântului Sinod din București. Parcurgând textul, aflăm că mănăstirilor Cernica și Pasărea, căminarul Gheorghe Știrbei le lăsase, în viață fiind, prin testament[6], toate bunurile sale, mobile și imobile. Însă, după moartea sa, slugereasa Catina Suslăneanca/Suslăneasca luase în stăpânire, pe nedrept (prin zapt), toate bunurile mobile ale acestuia, spre paguba numitelor mănăstiri: „Însă din cele mișcătoare, de nimic nu s-au putut atinge mănăstirile, căci tot s-au făcut zapt de dumneaei slugereasa Catinca Suslăneanca, ca una ce s-au aflat în casa răposatului”[7].

Dintre bunurile imobile, problema era cu o parte din moșia Pupăza, care fusese a vătafului Costache/Costandin Alexandri, dar acesta o vânduse, prin mezat, pentru datorie, lui Manuc bei[8]. Ulterior, ea a fost răscumpărată, după mai multe judecăți, de nepotul vătafului, căminarul Gheorghe Știrbei, care-i era moștenitor (clironom) și care-l îngrijise la boală pe vătaf. Însă, murise căminarul, iar vătaful, revenindu-și, revendica moșia care, prin testament, devenise a mănăstirii.

Documentul din 1842 ne confirmă faptul că, respectând prevederile testamentului, Sfântul Calinic se îngrijise de îngroparea răposatului căminar, făcându-i și slujbele de pomenire, cu bani împrumutați, căci mănăstirea, prin intervenția vătafului, nu primise niciun ban, contrar clauzelor din diată: *mănăstirea și chiar pogribania răposatului căminar, precum și chiar căutarea sufletului său o au făcut și o face necontenit, cu bani luați din împrumutare, căci de la răposatul măcar para frântă în naht n-au luat, precum este de toți știut*[9]. În plus, pentru ca vătaful să lase mănăstirii moșia Pupăza,

6 În acea diata, întocmită la 4 ianuarie 1838, în prezența martorului Elisei monahul, Gheorghe Știrbei spunea: „aflându-mă cam bolnav, dar cu mințile întregi, am socotit și am hotărât a-mi face diată, fiindcă n-am nici părinți, nici frați, nici clironomi, de bună voia mea, nesilit de nimeni, de Duhul Sfânt fiind îndemnat, de am făcut clironom pe Sfânta Treime, ce se prăznuiește la schitul Pasărea și pe Sfântul Ierarh Nicolae și pe Sfântul Mucenic Gheorghe, ce se prăznuiește în sfânta mănăstire Cernica, pe tot avutul meu mișcător și nemișcător, după moartea mea, pentru care mă rog cu genunchi plecate și cu inima umilită părintelui arhimandrit și stareț chir Calinic și tuturor părinților de obște și maicii starețe Meletina și tuturor maicilor de la schitul Pasărea, ca să binevoiască așa însărcina a-mi face pomenirile până la 7 ani, după orânduiala bisericii și după 7 ani să fie datoare a ne pomeni, atât pe mine, cât și pe părinți”. Gheorghe Știrbei mai lăsa câte 500 de lei unchiului său Costache Alexandri și verișoarei sale, Catinca Grădișteanca. Vezi Athanasie Mironescu, *Istoria Mănăstirii Cernica*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Cernica, 1930, p. LXXIII.

7 Biblioteca Sfântului Sinod, Documentul din 14 mai 1842.

8 Într-o scrisoare din 22 iulie 1841, adresată de Sfântul Calinic lui Alexandru Vilara, mare agă, se relatează problemele pe care vătaful Costache Alexandri le făcuse Mănăstirii Cernica, revendicând moșia Pupăza, ce fusese răscumpărată de căminarul Gheorghe Știrbei și lăsată mănăstirii, prin diată. Vezi documentul publicat de Arhim. Dr. Policarp Chițulescu, „Danii necunoscute de carte și câteva noi documente de la Sfântul Calinic Cernicanul”, în *Lucrarea duhovnicească și culturală a Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica*, Episcopul Râmnicului, coord. Pr. Dr. Ștefan Zară..., pp. 19-21.

9 Biblioteca Sfântului Sinod, Documentul din 14 mai 1842.

adică să nu schimbe ceva din vechiul testament al căminarului, mănăstirea îi dădea acestuia 1000 lei anual. Aşadar, prin actul din 14 mai 1842, Sfântul Calinic, prezentând toată situaţia referitoare la moşia Pupăza şi la problemele pe care le avea cu Costache Alexandri şi Catinca Suslăneasa (care nu respectau dorinţa testamentară a căminarului Gheorghe Ştirbei, de a lăsa bunurile sale mănăstirilor Cernica şi Pasărea) îl ruga pe marele logofăt Grigorie Grădişteanu, un apropiat al vătafului, să intervină, să-l sfătuiască pe acesta să nu mai tragă mănăstirea, pe nedrept, în judecăţi, ci să se mulţumească cu banii primiţi regulat şi cu rugăciunile de care beneficiau toţi.

La 28 ianuarie 1845, Sfântul Calinic îi dădea monahului Elisei un alt vechilet, pentru a reprezenta mănăstirea în faţa epitropilor răposatului părinte Antim. Drepturile delegate constau, aşa cum scria Sfântul Calinic, în: „a lua bani şi a da şi de va fi trebuinţă şi de iscălit în vreun înscris sau jalbă către Cinstitul Divan Civil, secţia 1iu, să aibă voie, din parte-ne a să iscăli”[10]. La 24 septembrie 1842, stareţul se adresa economului Elisei, spunându-i că polcovnicul Ioan Câmpineanu nu îşi îndeplinise promisiunile faţă de mănăstire, amânând soluţionarea problemei cu moşia de la Câmpina; prin urmare, Sfântul Calinic îl îndemna pe Elisei să facă demersurile necesare pentru rezolvarea cazului, ca să nu treacă sorocul orânduit şi să se piardă dreptăţile mănăstirii[11].

Un alt tip de document prezentat în studiul de faţă este o copie după o adresă a stareţului de la Cernica către Neofit II, mitropolitul Ungrovlahiei (1840–1849), din 28 iulie 1846[12], prin care ierarhul era informat că Moise evreul, trimis la mănăstire spre catehizare, în vederea primirii la Ortodoxie, bolnav fiind, se luminase cu Sfântul Botez de către duhovnicul Iosif, naş fiindu-i Ghelasie monahul[13] şi primind numele creştin Gheorghe; după săvârşirea Tainei, noul botezat îşi mai revenise cu sănătatea. Am semnalat în trecut şi alte cazuri când persoane de alte religii, turci sau evrei, doritori să vină la Ortodoxie, era îndreptaţi de către ierarhi, pentru catehizare, mai ales spre Mănăstirea Cernica, în timpul păstoririi Sfântului Calinic[14]. Căci acolo, prin osârdia şi vieţuirea Sfântului Calinic, era o atmosferă de rugăciune, care îi ajuta pe oameni să simtă Harul Sfântului Duh, cu mult mai convingător decât toate lecturile duhovniceşti, deşi, şi de aces-

10 BAR, Manuscrise-Carte Rară, Doc. Ist., MMII/108.

11 BAR, Manuscrise-Carte Rară, Doc. Ist., MMVI/15.

12 BAR, Manuscrise-Carte Rară, Doc. Ist., MMV/14.

13 Condica decedaţilor Mănăstirii Cernica, la f. 36 nota: *1849 decembrie 24: au răposat părintele Ghelasie shimonahul, rumân, de vârstă ca de 40 de ani, nacealnic la bolniţa obştii părinţilor Cernicăi; au fost şi cântăreţ la biserică.* Este posibil ca Ghelasie amintit în actul din 1846 ca fiind îngrijitorul bolnavilor, să fie acelaşi cu cel răposat în 1849.

14 Oana-Mădălina Popescu, *Sfinţi români isihaşti şi manuscrise filocalice. Completări documentare*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Praxis a Arhiepiscopiei Râmnicului, 2022, pp. 166-169.

tea aveau parte, căci biblioteca mănăstirii era plină de cărți și manuscrise de folos sufletesc, iar părinții îi învățau pe doritori adevărul de credință, pentru o perioadă de circa 40 de zile. După venirea la Ortodoxie, unii dintre noii botezați nu mai doreau să plece din mănăstire, viețuind în continuare la Cernica, ca frați sau călugări. De pildă, condica decedaților Mănăstirii Cernica, care nota data la care mureau călugării din acea obște și, pe scurt, câteva informații despre neamul și ascultarea lor în acea comunitate, amintea că: „la 27 decembrie 1837 murise *Nichita monah, din jidovi, botezat*[15], la 24 aprilie 1842 *au răposat Nicolae shimonah, de neam leah, botezat, de vârstă ca la 55 de ani*[16], iar la 22 noiembrie 1846 *au răposat Costandin fratele, evreu botezat, de ani ca 75*[17]; în *1857 martie 15 au răposat părintele Iezechil monah, neamț botezat, de vârstă ca de 58 ani [...]*; *1859 martie 30 au răposat Naum monah, neamț botezat, de vârstă ca de 45 ani [...]*; *1861 aprilie 22 au răposat părintele Ghimnasie shimonah, neamț botezat, de vârstă ca de ani 73*"[18].

În documentele din 1841, 1844 și 1845 prezentate mai sus, observăm folosirea a două tipuri de sigilii[19] ale Mănăstirii Cernica. Primul, cel mai cunoscut, pe care l-am întâlnit adesea și pe tipăriturile și manuscrisele din vechea bibliotecă a mănăstirii (de multe ori alături de semnătura autografă a Sfântului Calinic, arhimandritul și starețul din acea vreme al Cernicăi) are înscris anul 1819, iar cel de-al doilea, 1842. Ambele sunt rotunde, cu diametrul de 4 cm (din care exerga, stânga-dreapta, câte 0,5 cm, iar câmpul 3 cm), aplicate în fum și au centru icoana Sfântului Ierarh Nicolae (ocrotitorul acelei comunități)[20], reprezentat în picioare, în veșminte arhierești (stihar, sacos, omofor, bederniță), având Sfânta Evanghelie în mâna stângă și binecuvântând cu dreapta. Ierarhul nu are mitră, dar este redat cu aureolă în jurul capului. În exergă citim: *1819, pecetea obștii schitului Cernichi* și respectiv: *1842, pecetea obștii mănăstirii Cernichi*. În primul caz, în stânga și dreapta sfântului sunt reprezentate două lăcașe de cult, iar în sigiliul din 1842, în dreapta sfântului, adică stânga privitorului, o biserică mai înaltă, iar în partea opusă, cadrul natural.

Considerăm că primul sigiliu a fost făcut imediat după ce Sfântul Calinic a ajuns stareț al Cernicăi (fiind ales în această funcție la 14 decembrie 1818), iar al doilea, probabil, pentru a marca anul în care se terminaseră unele lucrări de construcție și reparație în mănăstire. Căci, între 1839–1842, se refăcuse Biserica Sfântul Gheorghe[21] din ostrov, afectată de cu-

15 *Mănăstirea Cernica, Condica decedaților*, p. 19. Termenul de *jidovi*, neavând nici un sens peiorativ, este un arhaism, folosit frecvent în epocă, pentru a desemna pe evrei, ca etnie și religie mozaică.

16 *Mănăstirea Cernica, Condica decedaților*, p. 26.

17 *Mănăstirea Cernica, Condica decedaților*, p. 31.

18 *Mănăstirea Cernica, Condica decedaților*, pp. 43-44, 46.

19 Precizăm că, deși piesele sunt numite, prin înscrisul din exergă, *peceți*, am preferat folosirea denumirii de *sigilii*, din motive practice, pentru a nu se crea confuzia cu pecețile atârnate (peceți/sigilii atârnate, imprimate în ceară și păstrate în capsule de ceară sau metalice, legate cu șnur de acte, iar nu aplicate, în tuș sau fum, ori timbrate).

20 Sunt considerate sigilii de tip hagiografic, iar ca dimensiune, mici (cu diametrul între 3–4 1/2 cm). Marcel-Dumitru CIUCĂ, *Științele auxiliare ale istoriei*, București, Ed. Universității din București, 2008, p. 84.

21 Biserica Sfântul Gheorghe a fost ridicată între 1831–1832 de Sfântul Calinic, starețul mănăstirii, cu ajutorul arhiereului Ioanichie Stratonichias. A fost puternic avariată de cutremurul din 1838 și refăcută, lucrările de reparații finalizându-se în 1842, după cum atestă inscripția de deasupra ușilor nartexului, redată de Athanasie MIRONESCU, *Istoria Mănăstirii Cernica*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Cernica, 1930, p. 225: „Cu puterea și ajutorul Celui Preaînalt și în Treime proslăvit Dumnezeu Tatăl, Fiul, Duhul Sfânt. S-au zidit această sfântă și dumnezeiască mănăstire din temelie întru cinstea și slava Schimbării la Față a Domnului, Dumnezeu și Mântuitoriului Iisus Hristos și pomenirea Sfântului Ierarh Nicolae de la Mira și a Sf. Marelui Mucenic Gheorghe (Liman de mântuire celor păcătoși), de smeritul arhiereu Ioanichie Stratonichia și de Preacuviosul arhimandrit kir Calinic, starețul obștei Cernica, cu a lor cheltuială și osteneală, pentru veșnica pomenire. Pre care mănăstire o au închinat Atotputernicului Dumnezeu, Ce stăpânește toate, iar nu supusă la nici o persoană, ci să fie în veci slobodă, mănăstire de părinți, cu viață de obște. Păstorindu-se de un stariț amândouă ostroavele. După cum și răposatul Arhimandrit Gheorghe cel dintâi stariț al Cernicăi au așezat. Ca părinții ce vor locui aici într-aceste ostroave, toate lucrurile de trebuință să le aibă

tremurul din 1838; se finalizaseră lucrările la chilii și stăreție și în 1842 se ridicase și clopotnița[22]. De altfel, și arhitectura lăcașelor de cult dintre cele două tipuri de sigilii diferă. Între timp, din 1819 până în 1842, prin purtarea de grijă a stareţului, obștea se mărise, comunitatea ajungând dintr-un *schit*, o *mănăstire*, așa cum se însemna chiar pe sigiliu. Cel de-al doilea model, mai rar folosit, se regăsește și pe o tipăritură din vechea bibliotecă a mănăstirii, anume pe o carte de rugăciuni, în limba greacă, editată la București, în 1749[23], exemplar care se particularizează și prin faptul că are legate, împreună cu textul grec, și câteva foi dintr-o ediție românească a *Paraclisului Maicii Domnului*. Acest al doilea tip de sigiliu se regăsește și pe f. 3 a dubletul 2 al tipăriturii *Alegere din toată psaltirea*, București, 1769[24].

Prezentăm în continuare și alte documente, care datează din vremea când Sfântul Calinic era episcop de Râmnic. Ca tipologie, ele sunt scrisori, adresate de ierarh stareților mănăstirii Cernica, Nicandru (deținând această funcție între 1 noiembrie 1850–27 iulie 1854[25]) și Diomid (28 iulie 1854–17 martie 1864), ceea ce arată grija și dragostea pe care arhiereul a păstrat-o mănăstirii sale, chiar și după plecarea la Vâlcea. De pildă, la 2 martie 1854, Sfântul Calinic îi scria arhimandritului Nicandru că îi trimite, prin protosinghelul Pafnutie, „chivotul ce s-a făcut acum din nou, precum și sicriul cu Sfintele Moaște, să le așeze pă Sfânta Masă, din biserica Sfântului Gheorghe, unde vor rămânea pentru totdeauna”[26]. Athanasie Mironescu, în *Istoria Mănăstirii Cernica*, enumera, între odoarele Bisericii Sfântul Gheorghe și un chivot (tabernacul) de argint, pe Sfânta Masă, având următoarea inscripție: „Acest chivot s-a făcut de Prea Sfinția Sa Părintele episcop de Râmnic, D.D.Calinic și l-au dăruit sfintei biserici Cernica ce se numește Sf. Gheorghe și cu hramul Schimbarea la Față, 1854”[27]. La 20 octombrie 1855, Sfântul Calinic îi scria stareţului Diomid că nu poate ajunge personal la mănăstire, dar că strânsese niște bani, pe care îi trimitea mănăstirii, prin arhimandritul Augustin: „ca să nu ne socotim străini de sfânta casă, ca niște fii duhovnicești ai ei ce sântem, am contribuit fiecare din ostenelile noastre, cu cât ne-am înlăsnit și s-a adunat suma banilor

---

de opște și au luat săvârșire acest sfânt locaș de tot lucrul, atât biserica, cum și toate chiliile împrejur, fără de nici un cusur, în zilele binecredinciosului și iubitorului de Hristos Domn Alexandru Dimitrie Ghica Vodă, păstorind Biserica Preasfinția Sa, părintele Mitropolitul D. D. Neofit, an 1842, August 6.”

22 Nicolae Stoicescu, *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România*, vol. 1, Ed. Mitropolia Olteniei, 1970, p. 151.

23 BAR, Manuscrise-Carte Rară, CRV 271, f. 3 r: Prescurtare de rugăciuni din Psaltire / Συνοψις ευχων εκ τοῦ Ψαλτηρος.

24 BAR, Manuscrise-Carte Rară, CRV 368, Dublet 2, f. 3: Εκλογη του Ψαλτηριου παντος.

25 Mănăstirea Cernica, Condica decedaților, p. 41: *1854 iulie 26, luni seara, la două ceasuri din noapte, au răposat părintele arhimandrit Nicandru, starițul aceștii mănăstiri, fiind stariț în viață de la 1850 noiembrie 1iu și până la arătata zi, când au trecut din viață, de neam pământean, vârsta ca 53 ani.*

26 BAR, Manuscrise-Carte Rară, Doc. Ist., MMV/24.

27 Athanasie Mironescu, *Istoria Mănăstirii Cernica…*, p. 232.

coprinsă în alăturata listă, care bani încredinţându-se preacuviosului arhimandrit Avgustin ca să-i aducă acolo, veţi binevoi a-i primi”[28].

La 17 septembrie 1862, Sfântul trimitea mănăstirilor Cernica şi Pasărea, cărţi: trei tomuri Istoria Bisericească, patru Minee pe ianuarie[29] şi cinci Liturghii, scoase în tipografia sa[30].

O scrisoare trimisă de Sfântul Calinic lui Diomid, în primăvara anului 1858, ne arată un moment mai greu prin care a trecut ierarhul, suspectat, pe nedrept, că ar fi plecat la Râmnic cu o *Evanghelie*, pe care el însuşi o comandase meşterului Teodosie, pentru Cernica. Din act reiese că un arhiereu, al cărui nume nu este pomenit, observase că în biserică nu se mai afla o *Evanghelie* mai deosebită, lucrată de hagi Teodosie. Aflând de la Diomid aceste informaţii, Sfântul Calinic spunea că acea piesă fusese folosită în biserică, de hramul Sfântul Nicolae şi chiar o văzuse arhiereul, în momentul vohodului; iar ulterior, plecând la Râmnic, el nu luase nimic cu el. Sfântul sublinia că s-a îngrijit mereu să procure pentru Cernica cărţi de cult, sfinte vase şi alte odoare, înscrise în catagrafie şi nu înstrăinase nimic. Prin urmare, Sfântul Calinic îl ruga pe stareţ să nu plece urechea la acele zvonuri neîntemeiate şi să aibă grijă ca toate bunurile mănăstirii să fie bine păstrate, iar nu pierdute sau deteriorate: „Foarte ne-am mirat de întrebarea pentru Sf<ânta> Evanghelie ce au întrebat preasfinţitul, că nu este aceea[31] ce o au lucrat meşterul Teodosie. Eu, în ziua hramului Sfântului Nicolae, când eram în biserică, când ai ieşit cu vohodul[32], cu Sfânta Evanghelie, o au văzut preasfinţitul şi acolo, în strană, m-au întrebat de dânsa. I-am spus că este aceea[33] care o am făcut noi şi ne-au lucrat-o hagi Teodosie [...] Noi, câte am făcut: Evanghelii, sfinte vase, cruci şi alte odoare şi ecareturi[34], care nu se află la altă mănăstire, pe toate le-am lăsat acolo, cu catagrafie. N-am stricat, n-am înstrăinat, nici le-am furat. Eu când vin, aduc, iar nu iau! [...] Milostivul Dumnezeu şi Sfântul Ierarh Nicolae să vă ajute ca să le ţineţi în starea în care vi le-am lăsat”[35].

Alte scrisori trimise de Sfântul Calinic lui Diomid reflectă purtarea de grijă pe care ierarhul o avea pentru Cernica şi în general pentru viaţa bisericească din acea vreme. De exemplu, la 8 martie 1859, ierarhul îi comunica lui Diomid că citise în presă o ştire referitoare la îngroparea, într-un

28 BAR, Manuscrise-Carte Rară, Doc. Ist., MMVI/15.

29 Minei pe ianuarie, Râmnicu-Vâlcea, 1862.

30 BAR, Manuscrise-Carte Rară, Doc. Ist., MMVI/54.

31 *Aceia* în text.

32 *Văhodul*.

33 *Aceia*.

34 Ecaret/acaret – construcţii, anexe. Augustin Scriban, *Dicţionarul limbii româneşti...*, p. 62.

35 BAR, Manuscrise-Carte Rară, Doc. Ist., MMVI/37. Scrisoarea a fost scrisă ante 11 martie 1858, când ea ajungea la Cernica.

cimitir al unei mănăstiri de lângă București, a unei femei ce fusese doar leșinată, iar nu moartă. Ierarhul îi cerea stareţului să cerceteze cazul și să îi dea un raport detaliat despre cele aflate, menționând că poate fi vorba și despre o calomnie la adresa părinților bisericești[36]. De altfel, chiar editorii, un pic ironici, spuneau că nu sunt siguri de veridicitatea celor relatate și că nu le garantează: „publicăm următorul fapt, făr<ă> a-l chezăși. De nu vor fi adevărate, calomniatorii vor fi sugrumați, de este adevărat, suntem siguri că de acum cel puțin dregătoriile competente vor lua toate măsurile spre a se curma și la noi relele ce provin din grabnica înmormântare a morților"[37].

La 27 iunie 1860[38], Sfântul Calinic îi dădea câteva sfaturi stareţului Diomid[39], în legătură cu folosirea lemnelor din pădure, din text reieșind presiunea pe care autoritățile începuseră a o exercita asupra mănăstirilor, care, la scurtă vreme, în 1863, prin secularizarea averilor, aveau să fie lipsite de sprijinul financiar necesar[40]. Un ultim act pe care îl amintim aici datează din 17 septembrie 1862, când ierarhul râmnican îi scria cu bucurie aceluiași Diomid că se finalizaseră lucrările la Schitul Frăsinei și că acesta urma să fie sfințit cât de curând. Ierarhul dorea ca acolo să fie numit părintele Marchel de la Cernica, iar purtători de grijă pentru el să fie stareții cernicani: „să vă bucurați cu toții că Cernica noastră tot mai produce roduri sfinte și lăcașuri de mântuire"[41].

Documentele sunt valoroase și din punct de vedere filologic, deoarece conțin numeroase arhaisme, cu etimologii grecești, slavone sau turcești, care trebuie corect înțelese, pentru a descifra mesajul exact al textelor. Astfel, întâlnim termeni de origine greacă/neo-greacă: clironom – moștenitor; a pliroforisi – a informa; anafora – act, raport; catalipsie – leșin; diastimă – interval de timp; naht – bani în numerar; icosar – veche monedă turcească de argint (în turcă *irmilik*). Din slavonă provine pogrebanie – înmormântare; iar din turcă găsim următoarele cuvinte: rubia – monedă de aur; acaret – clădiri și obiecte care țin de o proprietate; mezat – licitație; vechil – mandatar, administrator; vechilet – calitatea, puterea, procura de vechil; zapt – stăpânire, jaf[42].

---

36 BAR, Manuscrise-Carte Rară, Doc. Ist., MMVI/39.

37 „Românul", an III, nr. 27, joi, 5/17 martie 1859, p. 107. În articol se precizează că doctorii chemați, constataseră decesul, dar familia s-a grăbit și nu a mai așteptat timpul cuvenit între momentul morții și îngropare, ducând femeia la cimitirul unei mănăstiri de lângă București. Un martor ar fi spus că aude sunete din mormânt, dar până s-a dezgropat mormântul, femeie murise, se relatează în presă, sub semnul întrebării în ceea ce privește autenticitatea faptelor. Nu se dau nume, iar femeia este denumită doamna X.

38 BAR, Manuscrise-Carte Rară, Doc. Ist., MMVI/43.

39 Starețul Diomid a fost scos din funcție, la 17 martie 1864, deoarece s-a opus legii secularizării averilor mănăstirești. Athanasie Mironescu, Istoria Mănăstirii Cernica..., p. 188.

40 Pentru aceste aspecte, vezi recenta lucrare a Arhim. Policarp Chițulescu, Viața monahală din Țara Românească la mijlocul secolului al XIX-lea, București, Ed. Cuvântul Vieții, 2022.

41 BAR, Manuscrise-Carte Rară, Doc. Ist., MMVI/54.

42 Pentru semnificația acestor cuvinte și etimologia lor, vezi *Dicționarul limbii române*, București,

În final, trebuie să facem menţiunea că există şi o litografie cu Mănăstirea Cernica şi portretul Sfântului Calinic, păstrată în fondul de corespondenţă Nicolae Iorga al Bibliotecii Academiei Române din Bucureşti[43]. Este vorba despre o piesă, editată la Stabilimentul Litografic Schulhoff din Bucureşti, de către maiorul Dimitrie Papazoglu, un apropiat al Sfântului Calinic, cu care acesta a purtat conversaţii pe teme duhovniceşti, bisericeşti şi de artă[44], un iubitor al obiectelor de patrimoniu, pentru care a organizat un Muzeu de Antichităţi. Litografia redă *Sf. Monastire Cernica, chinovie de călugări*, având în partea stângă imaginea Bisericii Sfântul Gheorghe (la care se ajunge pe un pod, pe care se vede un călugăr), iar în dreapta cea a Sfântului Nicolae, cu lacul din apropiere. În partea superioară, în patru medalioane sunt înfăţişaţi, de la stânga la dreapta: Calinic al Râmnicului (ceea ce ne arată că ilustrata a fost realizată după 1850, când Sf. Calinic a fost ales episcop), jupâneasa Chiajna, soţul ei, marele vornic Cernica Ştirbei, ctitorii mănăstirii şi arhimandritul Gheorghe Cernicanul, cel care a revigorat trăirea duhovnicească în acea comunitate monahală. Deasupra, într-un medalion oval, cu un chenar dublu, pare a fi redat mitropolitul Ţării Româneşti din acea vreme, Nifon Rusăilă, purând omofor şi mitră.

Ed. Academiei Române, 2010, toate vol. A-Z.

43 BAR, Manuscrise-Carte Rară, Corespondenţă Nicolae Iorga, vol. 312, p. II, p.

44 Vezi din corespondenţa Sfântul Calinic cu Dimitrie Papazoglu, în Oana-Mădălina Popescu, *Sfinţi români isihaşti şi manuscrise filocalice. Completări documentare*, Râmnicu-Vâlcea, Ed. Praxis a Arhiepiscopiei Râmnicului, 2022, pp. 202-208, 228-232.